

• 3. 4. 2013 в засіданні Пряшівської університету відбулися вєдно дві главны акції дня: членська громада Сполку русиньскых писателїв Словєньска, де за челный стіл засіли: (горї справа) заступця председкыні Ф. Данцак, председкыня К. Копорова, котра передала фінанчну збірку на нагробный камінь нашой колегыні М. Мальцовской ей мужови Владимірови (зверьху справа). На громадї выступило ряд членів, міджі нима і М. Гірова (долєв зліва). Потім наслідовав 21. Научный семінар карпаторусиністікы, який організує Інштїтут русиньского языка і културы ПУ, де за челным столом сиділи директорка інштїтуту А. Плішкова і реферуючій А. Антоняк (долєв справа). Фоткы Ф. Франка.

Дві акції іншпірованы русиньсков літературов

(Членська громада Сполку русиньскых писателїв Словєньска і 21. Научный семінар карпаторусиністікы)

3. априля 2013 в засіданні *Consilium maius* нового ректорату ПУ одбыли ся дві акції, на приправі котрых партїціповали два субекты: Сполк русиньскых писателїв Словєньска і Інштїтут русиньского языка і културы Пряшівской університету.

Першов з них была вырочна членська громада СРПС. З найосновнішых пунктів у програмі членської громады были слїдуючі: сумарїзація і оцініня работы СРПС за минулый рік, причім было конштатоване зліпшіня комунікації з Літературным фондом, хоць сполупраца іщі все не є добра. Главным проблемом суть недостаточны можности на підпору молодых зачінаючїх авторів і їх дебатовых публікацій; несхвалїня тых проєктів з боку Уряду влады СР, котры суть прїорїтно замїряны на молодых зачінаючїх авторів, причім „одборна комісія“ при Урядї влады СР, як єго poradный орґан, каждорічно преферує творы старшых авторів, котры продукують часто квантїту на укор якості. Мімоходом, ай друга презентована цїнна публікація на акції – *Нарис історїї карпаторусиньской літературы XVI. – XXI. стороча* была схвалена лем додатково, з ініціатївы Мґр. Петра Крайняка, працюючїго Уряду уповномоченого влады СР про народностны меншыны, за што му дякуєме. Тым уряд уповномоченого конечно выужыв свою компетенцію на дефінітивне рішаня о проєктах і не стотожнив ся з пропозиціов „одборной“ комісії, а то нелєм при підпорї выданя той публікації, але таксамо і при такім мїджінароднім едукачнім проєкті, яким є Літня школа русиньского языка і културы ІРЯК ПУ. Є смутне, же допетерїшнїх членів русиньскых „одборных комісій“, котры каждорічно суть незнамо кым наномїнованы до них, бо їх переважна часть – докінця – в русиньскій културї ніґда не робила, презентують такы неодборны выслїдкы работы, в котрых найвысше оцінюють і преферують „русиньскый булвар“. Думаєме собі, же Уряд влады СР бы мав одповіднїше прїступати к формо-

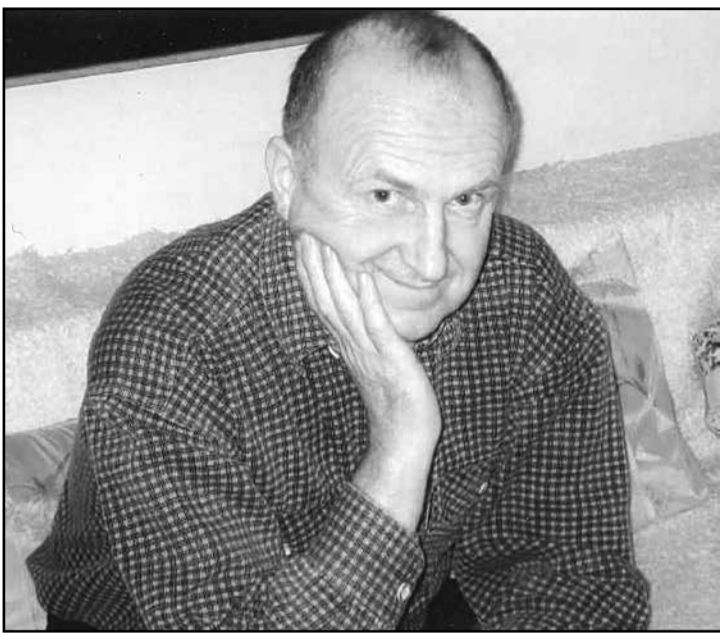
ваню своїх одборных poradных орґанів – жебы не пошкоджовали русиньску културу і обшо прїяты прїорїты Русинів у данїй сферї.

Далшым пробємом, дїскутованым на громадї СРПС, був вопрос актївізації СРПС в Округлім столї Русинів Словєньска, котрый председкыня представить на засіданю округлого стола, респ. доц. Александрови Дулебови, котрый був повїрений веджїнем той новой дїскузной платформы, кїдь буде ним ослєвлена.

На громадї ся одбыли і вольбы председы сполку на далшый перїод. Членська громада потвердила у функції сучасну председкыню ПґДр. Кветославу Копорову, ПґД. – на далшый трїорїчний перїод. Завершінєм сходин членів СРПС было поздравлїня бывшого члена Сполку русиньскых писателїв Словєньска і довгорічного сполупрацюючїго пана Александра Зозуляка з єго округлым юбілєєм, котре продовжовало в неформалнїй дїскузії. В нїй многы з участных споминали і оцінєвали сполупрацу з Александром Зозуляком як з чоловїком, котрый з нима нелєм сполупрацював, але ай особно актївізовав веце як двї третїны сучасных членів Сполку, мотївовав їх і вызывав до писаня у своїм материньскім языку і як выдаватель ся заслужыв о то, абы публікації русиньской красной літературы выходили в якнайлїпшїй якості і вошли до фонду новодобой русиньской літературы як реперезентатївны публікації.

Презентаціов публікацій выданных в роцї 2012 ся громада природным способом поступно перетрансформовала до далшой акції – 21. научного семінару карпаторусиністікы. На нїм были прочїтаны два рефераты, предметом котрых ся стали двї з презентованых новых книг: *Марґїналны позначкы к монографїї Валерїя Падыка: Нарис історїї карпаторусиньской літературы XVI. – XXI. стороча* (Пряшїв: СРПС, 2012) і *Поетїка повїдань Марїї Мальцовской* (як

(Продовжїня на 2. стор.)

Александр Зозуляк – 60

Александр Зозуляк народився 6. квітня 1953 у Пряшіві. Редактор, видавець, маляр і культурний діяч Русинів Словаччини. По скінченню Педагогічної факульту Університету П. Й. Шафарика в Пряшіві в 1976 році до року 1991 робив як редактор, по „ніжній революції“ 1989 року як шефредактор українських новинок „*Нове життя*“, де в 1990 заложив додаток по русинськи *Голос Русинів*. По паді комуністичного режиму став сполузакладателем общої *Ініціативної групи Русинів-Українців* і председом такої ж групи за перебудову в проукраїнській організації КСУТ. Од того часу одышов од української лінії і стотожнив ся з поглядом о Русинах як о самостатній славянській народности. Він популяризував русинську орьєнтацію як таємник Русинської оброди на Слоненську (1991 – 1999), був заснователем Редакції русинських *Народных новинок*, часопису

Русин і русинських неперіодичных выдань, в тій функції робить од 1991 доднесь. Быв тыж выконным секретарем (1992 – 2009) і председом (2001 – 2003) Світової ради Русинів як выконного органу Світового конгресу Русинів. Быв закладателем, таємником і председом Словенської асоціації русинських організацій а тепер іщі все робить як председа Академії русинської культури в СР і є членом Світової академії русинської культури. Быв закладателем малярських пленерів русинських умелців, організатором выставок пряхівських русинських малярів, на яких і сам ся презентовав своїма творами близкыма штїлу неоекспресіонізму...

Павел Роберт МАГОЧІЙ, Торонто

(Вибране з *Енциклопедії історії та культури карпатських русинів*. Укладачі П. Р. Магочій і Іван Поп. Ужгород: Видавництво В. Падяка, 2010, с. 248-249.)

ҐРАТУЛАЦІЯ К ЮБІЛЕЮ А. З.

Двадцять штири роки
перешло од часу,
кідь Русин зошмарив
з себе тяжку тярху.

Без узнаня ту жыв,
своєї ідентиты,
ку родному свому
не міг ся признати.

І хто-коли відів,
бы тот Русин – „нихто“,
до рук своїх діло
взяв тогды він сміло!

Зазвучало слово,
ожыв ёго язык,
Народны новинки
взріли світло і світ.

В часописі Русин
двері ся одкрыли
і Русинам світа –
бы сьме о них знали.

На челі тых выдань,
при їх зроді стояв
РУСИН, котрый братам
своє сердце він дав.

Днесь уж шістдесятник
наше діло хранить,
каждов своєв статєв
нас – Русинів бранить.

Дай Вам Боже здравя,
шефредакторе НАШ,
вдяка од Русинів –
няй шіро гріє Вас!!!

Марія ҐІРОВА, Снина

Віруючі бы ся мали дожадовати свого права

Справу грекокатоліцького єпископа Монс. Яна Бабяка, СІ, отім же поволює хосновати русинськи переклады євангелій, главно Святого євангелія од святописателів Мафтея, Марка, Луки і Йоана, мож поважовати за єден з найвызначніших кроків пряхівського архієпископства зроблених к Русинам-грекокатолікам.

По довгім часі сьме дочекали сугласу з читанем в храмах найважнішой богослужебной книги в русинським языку і вірїме, же будуть наслідувати і далшы такы рішїня на хосен Русинів.

Выужытя русинських євангелій в богослужебній практиці не буде але просте в условіях антирусинської орьєнтації векшыны священників на Словачії і началством підпорованой словакізації літургічных обрядів. Поки владыка Ян Бабяк з позиції свого уряду не прикаже, жебы в русинських парохіях проходило читаня євангелій і выслугованя тайн у русинським языку і кідь не буде выжадовати практичну реалізацію свого наряджїня, все буде проблем слухати слово Боже в материнським языку наших русинських віруючих. І так тот проблем не буде

вирішений. Зато в сучасности залежить лем од самых віруючих, ці будуть жадати од своїх священників, жебы решпектовали дане поволїня архієпископа. Не обстоїть уж аргумент, же євангелії не суть церьков схвалены. Інакше повіджено, тепер є шор на каждім Русинови, абы ся озвав і выужывав своє право слухати слово Боже в материнським языку.

Наконець бы ем спомянув і то, же днесь уж знаме, же голос Русинів не дошов до Рима і їх молитвы не были выслушаны. Єпископ Мілан Лах, СІ, (нар. 18. 11. 1973 у Кежмарку), котрый був у минулых днях выменованый за помічного єпископа пряхівської архієпархії, не був выменованый як єпископ про Русинів-грекокатоліків на Словачії, на котрого віруючі рокы чекали. Зістає уж лем надія, же новий єпископ буде адміністративно повірений забезпечовати потреби і жаданя пасторачной практики про віруючих русинської народности з цілєм їх спокійности і спокійности священників, котры їм служать.

Др. Петро КРАЙНЯК, Пряшів, 22. 4. 2013

Дві акції іншпированы русиньсков літературов

(Членська громада Сполку русиньсков писателів Словенська і 21. Научный семінар карпаторусиністікы)

(Закінчїня із 1. стор.)

реакція на выдана выбранных творів авторкы під назвов *Найкрасша приповідка* (Пряшів: СРПС, 2012). З уведжєныма рефератами на першім в тім календарнім році семінарі карпаторусиністікы (семінары од року 2009 організує Інштїтут русиньского языка і культуры Пряхівської універзиты у Пряшіві) **выступив теоретик літературы доц. ПгДр. Андрій Антоняк, к. н., з Інштїтуту русиньского языка і культуры ПУ.** Тема семінара, як видно з назв рефератів, была заміряна на сучасну научну і умелецьку літературу – з продукції Сполку русиньсков писателів Словенська, зато на семінарі окрем традиčních участников взяли участь і многы членове СРПС, дале штуденти-русиністы, а тыж далшы особы, котрых русиньска література і русиністіка інтересує.

Семінар отворила директорка інштїтуту доц. ПгДр. Анна Плішкова, ПгД., котра привітала сталых і новых участников і в короткости преставила выступаючого. Доцент А. Антоняк такой у вступі сконштатовав, же ёго выступлїня буде поглядом літературного критіка, што значить, же може не буде аж таким благосклонным к авторам і їх творах, як бы ся чекало. В першій темі під назвов *Поетика повідань Марії Мальцєвской* выступаючий підкреслив недостаткы з погляду теорії літературы як у оригінальній творчости М. Мальцєвской, так і в перекладі українськоязычных повідань писателькы. Підкреслив, же переклад про теоретіка літературы не має таку ціну як оригінал, хоць, як є зазначене у вступнім слові публікації, дакотры переклады реалізувала сама авторка, котра як перша в русинським літературнім контексті по році 1989 зачала писати по русинськи. Передтым ей вышли дві книжки повідань по українськи – в році 1988 „*Юлчина тайна*“ а в році 1991 „*Поточина*“, причім дакотры з повідань выбрала з українськоязычных выдань і стали ся сучастєв ей новых прозаічных книг в русинським языку. Треба додати, же другу часть українськоязычных повідань перекладали штуденты русиньского языка і літературы ПУ, котры так мали можливість на практичнім матеріалі попробувати свої силы в области перекладу.

По лекції, на якій взяв участь муж небогой авторкы Владимир Мальцовский, котрому сполупрацовници М. Мальцєвской – А. Зозуляк і сучасны робітници ІРЯК ПУ – передали фінанчний дар на добудованя помника писательці, був простор на дискусію. Участники акції очівісно зістали несподіваны таким критічным приступом к авторці, може й зато в дискусії не реаговали. Было ясне, же такый приступ к аналізу творчости выжадує шыршы знаня проблематікы, передовшыткым докладну приправу з теорії літературы і з боку слухаючих, жебы мож было реаговати на выступ.

Далша лекція під назвов *Маргіналы позначкы к монографії Валерія Падяка: Нарис історії карпаторусиньской літературы XVI. – XXI. стороча* вказала тыж передовшыткым на критічны місця і недостаткы в публікації. Доцент Антоняк ся высловив к многым річам, котры ся му віділи в монографії спорны, главно з боку теорії літературы. По лекції была отворена дискусія, котра в тім припаді не зістала

не вывжыта. В ній сам критізованый автор – Мгр. Валерій Падяк, к. н., реаговав на конкретны критічны пункты реферуемого. Ситуація несподівала і штудентів-русиністів, бо обидвоме дискутуючі – автор публікації і выступаючий на семінарі – суть заєдно і їх учителями. Тот момент був і про нас імпульсом опросити ся автора монографії Валерія Падяка – як бере критіку, котру высловив ёго колеґа – Андрій Антоняк, на што нам одповів: „*За перше, є дуже добрі, же доцент Антоняк вирішив таку критічну оцінку дати, бо в контексті русиньской літературы хыбїть фундована научна критіка. Критіка не може быти лем хвалоспівом, она мусить быти конструктивна, жебы дале іншпировала автора, розвивала і назначовала новы можности приступу, зато я дякую доцентови Антонякови, же ся взяв зробити рецензію на мою публікацію. Реально то є властно єдна з першых фундованых рецензій на мою русиньскоязычну верзію той публікації. За друге, повів бы ем, же много з того, што доцент Антоняк підкреслєвав, має раціональне зерно. Над великов частєв того уж выше рока роблю. Рихтую нову публікацію, векшу і подробнішу. А над далшыма річами ёго позначкы мі дали імпульз роздумовати.*“ На наш вопрос: „*Як бы реаговав на вытыкану „хыбууючу“ капітолу о другім народнім возроджїню, точніше, ці то був даякій замір не увести єї в обсягу, кідь в публікації суть капітолы о першім і третім народнім возроджїню*“, пан Падяк одповів: „*Писав ем наперед російську верзію книжки, потім українську верзію а тепер русиньску. Правда є, же друге народне возроджїня не є уведжєне в книзі як назва капітолы, што поважую за недостаток. Але є то лем абсенція сформулованой назвы, не абсенція в книзі темы як такой, зато то про ня не є аж таке важне, бо тот період фактічно в публікації є, він не був выпущєный. Тому періоду ем присвятив 30 сторінок, котры, самособов, выжадуєть далшу, подробнішу аналізу. Суть то властно три самостатны части, лем каждая з них має свою назву, хоць може бы было хосенным тоты части-підкапітолы дати під єдну общу капітолу з назвов *Друге народне возроджїня, так як суть самостатны капітолы Перше народне возроджїня (друга половина XIX. і зачаток XX. стороча) і Карпаторусиньска література в епосі третєго народного возроджїня (од року 1991).* Назва моєй монографії є *Нарис... Хочу підкреслити, же то є справды лем нарис, то значить грубы рисы розвитку літературы Русинів од найстаршых часів. Є то перша такого характеру публікація, котрой главным цілєм было представити нове віджїня русиньской літературы, в контексті русиньской, а не української ці українсько-русиньской ідентиты. А тот факт є про мене як автора найважніший.*“*

Перед неформалнов дискузіов уж в кулоарах, споєнов з малым погощїнем, подяковала директорка ІРЯК ПУ участника семінара і высловила желаня, жебы ся доцентови Антонякови подарило зо штудентів-русиністів виховати холем єдного фундованого теоретіка літературы, што бы было на хосен розвоє русиньской літературы і літературной критікы.

Кветослава КОПОРОВА, Зденка ЦІТРЯКОВА, фоткы З. Цітряковой.

• Вітязі першых трёх місць двох категорій 3. річника декламаторьскога конкурзу Чабиньскый студник зо своёв учітельков і директорков М. Ясиковов (перша зліва) і членамі пороты: А. Плішковов, М. Гаём і Л. Гайдошовов • Учасніцы Чабиньскога студника, котрый ся одбыв 19. 3. 2013: (першы ряд долгов) діточкы з МШ у Чабинах, (другій ряд) учні ОШ у Чабинах, (третій ряд взадзліва): О. Кудзей, М. Ясикова, А. Плішкова, М. Гай, Л. Гайдошова і М. Сірикова.

Чабиньскый студник 2013 Споєный скоро зо вшыткым коло Енді Варгола

Стало ся уж добров традиціов Основной школы з русиньскым языком навчання в Чабинах організувати в рамках Місяця книги конкурз школярів у декламованю русиньской поезії під назвов Чабиньскый студник. Так тому было і того року – 19. марта 2013.

У конкурзі взяло участь 14 школярів, котры декламовали віршы Осифа Кудзея, Гелены Гіцовой-Міцовчиной і Іветы Мелничаковой. Як на минулых двох річниках, і на тім найвеце декламаторів собі выбрало байкы О. Кудзея з Нягова. Добров традиціов тыж є, же на тоту школьску акцію веджіня школы позывать писателів – авторів русиньской поезії, якы охотно приходять міджі школярів чабиньской школы. І того року ту мож было стрітити О. Кудзея, котрый школярям прочітав пару своїх римованых баёк.

Акцію отворила вступна співанка школкарів і вшыткых школярів ОШ, по якій наслідовали вступны слова привітаня од директоркы школы ПаедДр. Марії Ясиковой. Окром школярів основной і матерьской школы, авторів і родічів, привітала і представила членів пороты конкурзу: директорку Інштитуту русиньскога языка і културы Пряшівской універзіты доц. ПгДр. Анну Плішкову, ПгД. (председнічка), учітеля і методіка русиньскога языка з Основной школы М. Сопиры з Радвані над Лабірцём Мгр. Марека Гаю і директорку Матерьской школы в Чабинах із выховным языком русиньскым Любіцю Гайдошову. Наслідно міг зачати конкурз в декламації русиньской поезії, на який ся діти приправлєвали дакілька місяців допереду. Систематічну роботу чабиньских учітелів, главно пані Ясиковой, з дітми слідно на першый погляд: зато з рока на рік у містных школярів видно прогрес в културі декламованя і русиньскога языка. Треба лем вірити, же свою пасію в декламації русиньской поезії будуть мочи розвивати і вдяка новым учітелям – на другім ступню ОШ в Міджілабірцях або в Радвани над Лабірцём.

Наконець конкурзу порота выголосила выслідкы – в І. категорії (школярі 2. класы) 1. місце выграла Вероніка Ясикова, 2. місце Маріо Коссей а 3. Терезка Панчакова. В другій категорії (учні 3. і 4. класы) вітязом ся став Марек Ясик, на другім місцю была Вероніка Панчакова а на третім Адам Фейко. Вшыткы были оцінены великым аплавром і треба їм подяковати за декламацію русиньскога краснаго слова. Але почливість треба дати і остатнім, котры не выгралы, але взяли учать на конкурзі: Самуелови Коцанови, Давідови Смолеєви, Міріам Коссеєвій, Сарі Хрипаковій, Ребеці Галішінової, Осифови Маґочови і Томашови Панчакови. Може, на далшій 4. річнику конкурзу будуть і дакотры з них успішны. Але і так найвекшов радостєв є, же спомянуты дві директоркы ОШ і МШ, як і учітелька ОШ Мгр. Моніка Сірикова нелем дітей учать по русиньскы, але ведуть їх к любви к русиньскому красному писменству, приклады якого ту прозвучали. Дякуєме вам вшыткым за ваше діятельство.

Добрым збогачінём конкурзу декламації русиньской поезії были як на зачатку, так і на кінцю акції співанкы в інтерпретації школярів і школкарів, як і незабытний выступ О. Кудзея. Вірїме, же 4. річник Чабиньскога студника буде зась крочком допереду, крочком к ліпшій якості.

- р- , фоткы: М. Ясик

Главный куратор Музею модерного уменя Енді Варгола (ММУЕВ), емерітный президент Академії Енді Варгола (АЕВ), главный актер заложіня ММУЕВ у Міджілабірцях і емерітный президент Сполочности Енді Варгола (СЕВ), вытварный теоретік, умелецькый куратор, музеоедуколог і публіціста ПаедДр. Михал Бицко, ПгД, Ф. А. В. І., дожыв ся 60-ёх років. Затоже нияке медіум (позн. ред.: окрем интернетовых новинок Академія русиньской културы в СР), компететны функціонарі і іншы ся не здогадали юбілей вызначной особы културы нелем пряшівскога реґіону, але і Словеньска а наісто з персягом за ёго граніці, сі припомянути, пожадав єм Михала Бицка (М. Б.) о розговор. Публікуєме дословный, нецензуrowанный розговор зо дня 28. марта 2013.

Даніел Бродяні (Д. Б.)

Д. Б.: Михале, як то приїмаш?

М. Б.: Што?

Д. Б.: Но факт, же єсь ся дожыв 60-ёх років, а на то собі по тількох Твоіх заслугах в културі і уменю ніхто не спомянув.

М. Б.: За то, же єм ся дожыв 60-ёх років жывота, дякую Богу і своїм родічам, же ня на тот світ привели. Ці собі дахто спомянув на мою шістдесятку, або ніт? ... Про мене то не є важный факт. Дано, днесь сьме у світі, де ся мішає зерно з половов, чекати даяке оцініня од дакого ...? Нашто? Який бы то мало вызнам, кідь днесь оцініня давають хоцькому і хоцьхто ... Я собі то не желям, ани не оцінюю ... з пребачінём! Што ня потішыло є то, же собі спомянули мої діти і родина. Остатне є про мене терціалне! ...

Д. Б.: А што Твої колеґове в роботі? Тадь мусять знати, же тот Бицко ся жертвовав про залажіня субъекту, котрый їм дає роботу! ...

М. Б.: Я ся не жертвовав зато, жебы дахто дістав роботу і под. Жертвовав єм ся про възник музею Енді Варгола, а то є вшытко ...

Д. Б.: Як прияли Твою шістдесятку колеґове?

М. Б.: Тадь то была моя шістдесятка, чом бы ю мали приїмати або не приїмати ... Дано, то суть про мене збыточности ... Каждый знать, што робить, як робить ... Знають о тім ёго надряджены, сполужытелі і є

на їх сумліню, як ся ку каждой події і ку каждому іншому чоловікови і ёго роботі односять. Кідь ёго работа, єй выслідкы про них не мають нияку ціну ... так не мають ... Є то їх проблем! Мене то не інтересує!

Д. Б.: В умелецькій і културній громаді Твое мено резонує ... Каждый знать, што єсь зробив, каждый знать, вдяка кому ся стало знаме ваше місто, але і край, і република ... Знам, же Твое мено є в многих публикаціях і енциклопедіях ... Часто путую по світі і стрічам ся з кураторами і умельцями, у котрых маш респект і почливість ... Здасть ся Ті то самособов, же не чуєш потребу узнаня і под.?

М. Б.: Не задумую ся над тым ... В посліднім часі єм сі зробив такый частковий авдіт у своїм жывоті і выселектовав єм дакотры реалії, котры єм задефіновав як збыточны. Зістало мі то, што мам у почливости і кого мам в почливости ... То є днесь про мене основов моёй філософії бытя. Барз мі в тім помагать отець духовный, мій сповідник і приятель о. Мефодій Біланчік, представитель Чіну св. Василія Великого ... Нашы розговоры мі помагають на моій пути жывотом. Уведу приклад. Познам барз добрі вызначного ученого, універзітного професора, котрый выховав десяткы молодых ученых, помагав при створєваню системы нашого високого школства, мать десяткы оцінінь з цілого світа, а днесь, кідь є пан професор пензіста, не спомяне сі на нёго скоро ніхто. Нашто му давали тоты оцініня, кланяли ся му про ёго научны способности, кідь днесь перейдуть коло нёго, як коло склянярства?... Люде мають страшно коротку память на то добре, што про них было зроблене ... Зато я нігда не чекав, не чекам і не буду чекати на ниякы премії, оцініня і іншы „єдноразовкы“. Моя бабка говорила: „Правы партізане повмерали, абы тоты, котры ся ховали за буком, на трибунах стояли ...“ Думаєм сі, же то платить все!

Д. Б.: Став єсь ся емерітным президентом Сполочности Енді Варгола і дале єсь главным куратором ММУЕВ у Міджілабірцях. Як ся позе-раш днесь на музей і на ёго будучность?

М. Б.: Гей, выконным президентом СЕВ ся став Мгр. Мартін Цубяк ... Вірю му, бо є то способный молодой вытварный теоретік і куратор, зарезоновав уж і в заграничу і є мі

(Продовжіня на 4. стор.)

Споєный скоро зо вшыткым коло Енді Варгола

(Закінчїня із 3. стор.)

барз жаль, же уж не робить в ММУЕВ ... Здобыв добре мено і у віцепрезидента Фундації Енді Варгола в Нью Йорку, перешов фалаток світа, мать за собов десятки добрых просктів, і в публікованю є активный. В тым віджу истоту сучасности музею. Мартін кооперує з нами, мать офіціалну догоду о сполупраці з директорков ММУЕВ... Будучность? Кідь талант, способности, охоту, професіоналность, розум не забє урядницька глупость і збыточна бірокрація і політізованя, ММУЕВ мать будучность. Кідь буде наспак, стратить „значку“ в назві – мено Енді Варгола. В тім припадї то буде уж лем обычайна „культурно-освітня інституція“, а не музей Енді Варгола. За то суть одповідны тоты, котры з позиції справці засягують до музея і часто віджу, же суть то засягы ділетантськы і початок ліквідації єдиного музею Енді Варгола в Европі а першого у світі. Факт, же тот музей єм заложыв як єден із тройці (Джон Варгола, Фред Гюґс і я) є про мене животным успіхом, і факт, же єм го 21 років „тримав над водов“ і дістав до сві-

домости світа є моє ціложывоотно оцініня і діло. Ці ся то дакому любить, або ніт! Недавно єм у розговорї з МУДр. Штефаном Сотаком, котрый є моім „медичинськым радцєм“ і доктором, высловив єм речїня: „Штефане, я уж у віці, кідь потребую лем здравя і покій!“ Він мі на то одповів: „Маш то, лем сі то мусиш усвідомити і брати то як факт!“ То бы єм поужыв і як „епітаф“ ... (смїх ...).

Д. Б.: Михале, не хочу то далшым можным вопросом поспути ... то то Твое закінчїня ... Тримлю Ті пальці і дякую за розговор.

Мґр. Арт. Даніел БРОДЯНИ, витварный умелець і куратор

(Перетлумачів зо словацького до русиньского языка і фотка: А. З.)

x x x

Ку гратулантам – і хоць кус пізніше – ся припоюють і членове Редакції *Народных новинок* і *Русина*. Михале, желаме Ті, як єсь сам повів, здоровя і покій, але мы додаєме, же іщі і неєден успіх у звязи з Енді Варголом, котрому через музей єсь жертвовав найліпшы roky свого жывота. Дякуєме.

Шкандалозна публікація (1.)

Кінцєм 2012 року была выдана 152-сторінкова публікація під назвов „*Poklady ľudovej kultúry / Скарби народної культури*“, зоставителєм котрой є ПгДр. Мірослав Сополіґа, др. н., директор Музею української культуры у Свіднику. Публікацію выдало обчанське здружіня під назвов *Сплочность приятелів Музею русиньско-української культуры у Свіднику*, хоць офіціална назва музею є „український“.

Автор хоче в написанім текстї представити читателєви народне витварне уменя в „українськїй“ области выходного Словеньска. Читателя на першый погляд мусить несподівати абсенція знань у автора з географії выходного Словеньска. Тадь „українськїй“ етнічній области на выходнім Словеньску ніт, а поважовати за таку культурну дідовизну Русинів, жыючых на Словеньску, є верхом фанатизму автора, іґноруючого выслідкы списованя людей з року 1991 і з року 2011. Автор не решпектує ани резолюцію влады СР ч. 324 з 28. апріля 1999, на основі котрой узнає 11 народностных меншын на Словеньску (пізніше была кількость узнанных народностных меншын росшырена о народность російську і сербську). Нияка „русиньско-українська“ народность на Словеньску не была узнана, ай кідь 20. януара 1990 при зміні назвы проукраїнської організації „Культурний союз українських трудящих“ ей бывшы репрезентанты спробовали цілено створити умелу народность „Русин-Українець“, жебы забрали одливу Русинів і зменшію кількості членської бази своєї організації. Правда є така, же к тій народности при послїднім ани при передпослїднім списованю людей ся ніхто не приголосив, і хоць де факто можность ту была – в колонці „інша народность“. В історії Русинів але така народность ніґда не была, а Русины на Словеньску по році 1945 были переменованы на Українців. Тоту народность зачали у нас просяджовати українськы націоналісты, котры про то пришли з Галічі. Насилна недемократічна українізація Русинів на Словеньску ся по році 1945 організовала адміністративным способом – проти волі русиньского жытельства. **Выслідком насилной українізації Русинів было то, же скоро 66 % автохтонного русиньского жытельства по році 1952 ся приголосило к словенськїй народности.** Тот факт потверджує нелем насилный, неприродный, характер процесу українізації Русинів, але і само-

вольне нарабляня з Русинами/Лемками в Польську по році 1944, а главно по Акції „Вісла“ в році 1947, і зманіпулованым переселінєм коло 13 000 Русинів на Україну в році 1947. На оптацію Русинів впливала абсурдна реторика міністра ввнтра по році 1945, яков застрашовав Русинів насилным вывезінєм на Україну. Терьпка скушеность з недавных часів Русинів так выстрашила, же даколишне русиньське усвідомліня было під впливом страху барз ослаблене і мать неблагы наслідкы і в сучасности. **Є то фанатизм, кідь од зачатку демократічного процесу перешло четверть стороча, але автор публікації все зістає на позиціях бывшего ЦВ КПС, котрый твердо і некомпромісно приказовав Русинам мати українську народность.**

Є тяжко порозуміти, яки причіны женуть пана Сополіґу к тому, жебы богату культурну дідовизну Русинів приписовав Українцям, абы Русинам приписовав 12 назв їх народности, а уж начісто не розумлю причіны, **внаслідку котрых уводит чісло 150 тисяч жытелїв русиньской народности на Словеньску, кідь реально ту жыє коло 250 тисяч жытелїв, котры міджі собов говорять по русиньскы.** Заслпеность автора є, кідь в публікації споминать, же: „... офіціалны штатісткы з послїднього списованя людей у нас говорять о 30 – 40 тисяч жытелєх Словеньска русиньско-українського походжїя“?! Є то чіста неправда, дезінформація і автор ся намагать за каждую ціну обдурити читателїв неправдивыма фактами. Є то бламаж, яка ниякраз не свідчїть о тїм, же автор мать объективны знаня о тїм, о чім ся в публікації пише і кому присуджує властницькы права на культурне богатство Русинів на Словеньску. Тадь Русины Словеньска николи не были під Українов і мають свою властну культуру, віками створену на своій властній етнічній теріторії.

Др. Іван БАНДУРІЧ, Бардеєв
(Закінчїня в далшїм чіслї новинок.)

Тото чісло выходить і вдяка Кларі Дубскїй з Прагы

На зачатку рока нашы і Вашы *Народны новинки* не мають нияку штатну дотацію, также вітають поміч каждого добродителя, котрый бы споміг приправі, выданю і дїстрібуції новинок. Вшыткы дотеперішні добродителї-спонзоры ся проявили як свідомы Русины, котрым не є єдно, ці *Народны новинки* будуть выходити, або ні. За себе, за творців новинок і за вшыткых наших читателїв, передплатителїв, сполупрацовників і сімпатизантів вшыткым добродителям дякуєме, бо своім добродительством нелем продовжыли выдаваня того уж понад 20-річного русиньского періодіка, але через нєго помогли заховати плураліту поглядів на русиньскы народностны проблемы, што є неоддумным критерієм екзістенції каждого демократічного общества.

Потїшыло нас, же ряды наших дотеперішніх добродителїв ся розростають, але каждорічно ся міджі нима зъявляють мена стабільны. І в році 2013 є міджі тьма добродителями, уж по третій раз (двараз минулого року) наша читателька і передплатителька – од самого зачатку выдаваня новинок – пані Клара ДУБСКА з Прагы. Дякуєме їй зато. Затоже пані Клара недавно, 11. апріля 2013, ославила 90 років свого жывота, хочеме ей пожелати родинне щастя і добре здоровя, жебы ей вытримало і в далшых роках жывота. На многая і благая літа!

Наконець припоминаме, же хто хоче фінанчно підпорити выдання далшых тогорічных чісел *Народных новинок*, може на наш банковый рахунок чісло 4012549760/7500 послати подля своїх можностей фінанчну частку, або зо загранича на рахунок ч.: IBAN: SK 76 7500 0000 0040 1254 9760, BIC: CEKOSKBX, на адресу банкы: Československá obchodná banka, robočka Prešov, Hlavná 96, 080 01 Prešov, респ. тыж банковый шек, адресованный на *Rusín a Ľudové noviny*, обчанське здружіня, яке выдавать споминаны новинки.
А. З., шефредактор

Програм

1. Фестивалу культуры Русинів у Свіднику

Понедїлєк, 20. мая 2013

15.30 Вернісаж выставкы *Зузанка* (Д. Капралєва) в Піддукляньскім освітнім центрі

Вівторок, 21. мая

Театер А. Духновіча з Пряшова выступить з приповідков *Капітан Кыянка* і з траґікомедіов *Гавай* у Домі культуры

Середа, 22. мая

Інштїтут русиньского языка і культуры ПУ в Пряшові зреалізує бісїды в Піддукляньскій книжніці:

9.30 *Послухайте діти, што вам повім ...*

10.30 *Знаєте, што є карпаторусиністика?*

13.00 *В центрі увагы – карпатськы Русины*

Четверь, 23. мая

Презентація фїлмів на пішій зонї *Осиф і єго брата* (режїя: А. Главачова), *Мій Никифор* (режїя: К. Краузе)

Пятніця, 24. мая

Вернісаж выставкы *Екзоды наших сусїдів* (Ф. Ґулдан) у Піддукляньскім освітнім центрі.

Русиньска музика на амфітеатрі: *Падеґуа, Пінязі де?*, *Русиньскы голосы*, К. Гуняра, О. Кеселїця

Субота, 25. мая

ПУЛЬС, ТГ *Партія*, ФК *Шарішан*, співачка М. Мачошкова, ФК *Маковіця*, ФК *Чарніца*, СГ *Кычера*, МСГ *Порачан*, забавляч Йожко Йожка, ДФК *Маковічка*, ДФГ *Юрошік*, ДФК *Юрко*, школярї ОУШ у Свіднику

Неділя, 26. мая

ФК *Лучніца*, ФК *Маковіця*, ФК *Стропківчан*, ФК *Топлян*, ФК *Хемлон*, ФК *Розмарія*, ФК *Раславїчан*, ДФК *Маковічка*, ДФК *Хемлонячік*

(Програм ся може змінити.)

НАРОДНЫ НОВИНКИ

Выдавать Русин і Народны новинки. Реалізоване з фінанчнов підпоров Уряду влады СР – програм Култура народностных меншын 2013. Шефредактор: Мґр. Александер ЗОЗУЛЯК, редакторка: ПгДр. Кветослава КОПОРОВА, языкова редакторка: доц. ПгДр. Анна ПЛІШКОВА, ПгД. Adresa: Ľudové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR. Tel.: 0907 164 715. Регістрачне ч. EV 327/08, МІС 49 438. Предплатне на рік є 10,- €, так істо і часопісу Русин. Опублікованы погляды дописователїв не мусять быти згодні з поглядами редакції.

Адреса новинок на інтернеті: www.rusynacademy.sk, <http://narodny-novynky.presov.sk>, E-mail: rusyn@stonline.sk

Rusín a Ľudové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
D+4

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2